

*P. n. Knjižnica Izod. društva
Koroška c. 10
Maribor*

Polnina v državi 325 pavšalirana.

Naročnina lista: Celo leto K 120—, pol leta K 60—, četrt leta K 30—. Izven Jugoslavije: Celo leto K 150—. Inserati ali oznanila se računajo po dogovoru; pri večkratnem inseriranju primeren popust. Upravišтво sprejema naročnino, inserate in reklamacije. — Telefon št. 220.

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Posamezna številka stane 1 krona.

„Straža“ izhaja v ponedeljek, sredo in petek. Uredništvo in upravišтво je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. — Z uredništvom se more govoriti vsak dan samo od 11. do 12. ure dopoldna. Rokopisi se ne vračajo. — Nezaprite reklamacije so poštnine proste. — Telefon št. 220.

91. številka.

Maribor, dne 17. avgusta 1921.

Letnik XIII.

Včeraj popoldne ob pol šestih je izdihnil svojo dušo naš vladar in ustanovitelj države Srbov, Hrvatov in Slovencev, Njegovo Veličanstvo kralj

PETER I.

Vest smo dobili po sklepu lista brez vseh nadaljnjih podrobnosti, zato posvetimo našemu največjemu kronanemu Jugoslovanu in njegovemu spominu prihodnjo številko.

R. I. P.

Naš največji politično-gospodarski greh.

S skrbjo in bojznijo opazujemo, kako pada v zunanjem svetu naš ugled in kako propada kupna vrednost našega dinarskolažikronskega denarja. V naši javnosti deklamirajo diletantje, kako neizmerno bogata je naša Jugoslavija, na krmilu države so ljudje, ki pojejo neprestano isto pesem, a kritičen opazovalec našega narodnogospodarskega razvoja ali pravzaprav zastoja in padanja pa opazuje, kako mednarodno notira krona in dinar ali pravzaprav: dinarska krona, vedno nižje, kako absolutno in relativno rastejo valute drugih držav in kako tu v naši državi raste za vse industrijalne in deloma domače in kolonijalne predmete cena od dne do dne.

Demokratski finančniki so nam ob devalvacijski rešitvi kronske valute obetali, da se bo od zamenjave naprej vrednost našega denarja dvignila; a sedaj smo približno z dinarjem gleda vrednosti tam, kjer smo bili s krono ob zamenjavi.

Kje je glavna krivda tej naši narodnogospodarski nesreči? Nikjer drugod, kakor v nesposobnem našem parlamentu in v nesposobnosti strank, ki tvorijo večino. Vlada, ki se naslanja na sedanje večinske stranke — demokrate, radikalce, samostojneže in mohamedance — sama nima v sebi moči, niti tiste visoke moralne zavesti, ki jo mora imeti vsaka resnična parlamentarna vlada. Ako tega ni v njej, bi pričakovali vsaj impulzov in tožadnih reakcij iz vrst poslancev vladinih strank. Toda tudi tega ni. Človeku se mora dozdevati, da ti ljudje ali nič ne razumejo in ne znajo, ali pa se v svo-

ji koruptnosti nočejo zavedati svoje — največje in najodgovornejše naloge, in ta pa je: stroga kontrola nad hiševanjem, gazdovanjem vlade z državnimi financami! Vse drugo imajo vladine stranke na umu, le tega ne in tako gremo stalno in zanesljivo ono pot, ki jo finančno hodi Avstrija in Poljska: gospodarski pokol nam preti.

Angleški parlamentarizem nas uči kakšne važnosti je kontrola nad državnimi financami, saj je izšel iz svojega temeljnega prava: dovoljevanje dohodkov in kontrola izdatkov v 13. stoletju, in je obdržal, odnosno okreplil svojo moč in veljavo ravno vsled tega, ker nikdar ni zanemarjal in puščal v nemar svoje glavne svrhe: kontrola državnega proračuna. Angleški parlament ima strogo določen rok za obravnavo proračuna in vladi niti na misel ne sme priti, da bi pravilno na predložila proračuna in da bi gospodarila preko njega in mimo njega.

In pri nas? Ravno nasprotno! kakor v angleškem parlamentu in v pravili parlamentarnih državah vsega sveta. Prvo leto našega državnega obstoja pač res ni moglo biti rednega proračuna, niti rednega posvečevanja in sklepanja o njem. Drugo leto smo predložili prav po nepotrebnem budgetno leto na junij in dobili so Nivčiču, Jankoviču in Stojanoviču prvi proračun za budgetno leto junij 1920 do junija 1921. Toda ta proračun je bil prav močno fiktiven in aproksimativen. Edino postojanke iz Slovenije in deloma iz Hrvatske so bile zanesljive. — Proračun je bil predložen nad en mesec pozneje, kakor bi moral stopiti v

veljavo, ali še vedno smo lahko rekli: izredne razmere so, marsikaj se mora naši centralni vladi v Beogradu in našim pokrajinam: Crnagora, Makedonija, Srbija in Dalmacija ter Banat opravičiti.

Toda sedaj obstojamo že z enotno vlado in enim centralnim gospodarstvom nad tri leta in to je dovolj dolga doba, da bi se primerno uredili v naših državnih financah. Kaj pa vidimo? Lani je bil proračun vložen en mesec po dobi, ko bi naj stopil v veljavo, letos pa se nam obeta kar za cele tri mesece, torej četrt leta prepozno! Namesto, da bi imela vlada proračun že predložen in odobren s 1. junijem, jo pusti parlament gazdovati brez kontrole do 1. septembra in še najbrž pozneje. To je naravnost nezaslišano od vlade in vladinih strank, kakor tudi od parlamenta vobče. Ali se ne sklicujejo komunisti in boljševiki upravičeno na popolno nezmožnost in nesposobnost takšnega parlamentarizma?

Ako se je že sprejelo načelo, da konstituenta ne sme reševati ničesar

drugega kot ustavo, bi se moral dobiti pot in način, da bi se razpravljali tudi državni proračun. Vsekakor pa bi bila dolžnost vlade in parlamenta, o sobito vladnih strank, da takoj po sprejetju ustave predloži in obravnava proračun. Toda namesto tega so kokodajskali in kokodajskali ter izlegli tisti gnjili zaprtek, ki mu pravimo sedaj: centralistična ustava, ki ne zadovoljuje ne ogromne večine Slovencev, ne Hrvatov in tudi velikega dela Srbov ne. Ko je bilo to delo končano, pa so šli ministri in poslanci na počitnice.

Naš največji greh v državi je, da se parlament ne zaveda svoje prve in glavne naloge: da bi zahteval in obravnaval in sicer temeljito naš državni proračun. To dejstvo nas najbolj diskvalificira pred svetom, jemlje nam vsak ugled in vse zaupanje, razpada pa nas tudi na znotraj. Ta nesposobnost in brezbriznost parlamenta omogočuje tudi takšno zapravljivo gospodarstvo, kakoršno imamo sedaj.

Zunanje-politične anomalije.

Zdi se, da leži vse vodstvo naše zunanje politike v skrajno nespretnih rokah. Kamorkoli se ogledamo, vidimo sovražne, oziroma nam nenaklonjene države, ki še danes ne verujejo v življenjsko zmožnost naše kraljevine. V belgrajskem zunanjem uradu vlada mrtvilo in kar pogrešamo, je širokotezna inicijativa. Zivahnost zavлада v tem uradu najbrže samo tedaj, kadar gre za važna diplomatska mesta. Vitalna vprašanja države so objestni

gospodi v zunanjem ministrstvu deveta briga. Tako je bilo poprej in pozneje. Ko je Tiča Popović prevzel odgovorno mesto sekijskega načelnika, se ni prav nič spremenilo.

Če pomislimo na Koroško, Rapallo itd., se nam pokažejo uborne zmožnosti in moči naše diplomacije v vsej negoti. Renner in Bauer, voditelja skrahirane Avstrije, sta po preobratu v Parizu dosegla, da so velesile privolele v odeepitev Zapadne Ogrske, mi

samo pa imeli v Parizu permanentno delegacijo, ki nam je „pripomogla“ da koroškega plebiscita ter nas ozlovolji ta z Radgono. O nesreči, ki se nam je pripetila v Rapallu, je bolje, da ne govorimo, povdariti pa še moramo po sebi, da nam je to sramoto pripravila omahljiva volja pokojnega Vesničarja, ki je jadransko vprašanje presojal zgolj iz svojega ozkosrčnega stališča. Vesničarjevo zapuščino je prevzel sivolasi Pašič. Ta mož nam je luko Baroš zapravljal prav na prečignani način ter s tem doprinesel praktični dokaz o pogubnosti „paralelne politike zavezniški.“ Čehoslovaška je poverila vodstvo zunanje politike mlademu, a energičnemu Benešu, ki je prepotoval vso Evropo in jo seznanjal s težnjami svoje domovine. Rumunske težnje je tolažil Take Jonescu, le naših upravičenih zahtev v teritorialnem oziru ni nihče prikazoval evropski javnosti in pravi ljudi. Našo usodo so belgrajski gospodje mirnih vesti prepuščali nadaljnjemu razvoju dogodkov.

Pravijo, da si bo skupščina izvolila parlamentarni odbor za zunanje zadeve. Doslej ni bilo nikakršne kontrole nad zunanjim uradom, kar je v znatni meri podpirala „poročila“, ki se je ogibala nadzorstva na vse mogoče načine. Sicer si ne obehamo veliko od odbora za zunanje zadeve, ker bode brezdomno sestavljen iz sredine vladnega bloka. Važno je pri tem le samo eno, da ne bo odgovornost padala od slej na poedine osebe — vsaj v meritornem smislu — marveč na parlamentarne skupine, zastopane v zunanjem odboru. Vsekakor čakajo važne naloge na nujno rešitev. Predvsem pa revizija vprašanja o baroški luki. Gospod Pašič je podajal v konstituenti tako nejasne in dvorezne izjave, da si človek pri najboljši volji ni zamogel predstaviti, kako stoji z edinim pristaniščem, ki nam pripada po določbah rapalske pogodbe. Vrhovni svet še do današnjega dne ni razpravljal o končnoveličnem sklepu glede koroškega glasovanja. Tudi v tem oziru bo treba podčrtati. Previdnost napram Rumuniji, s katero si radi nekili obmejnih korektivov, še nismo prav prijateljsko segli v roko, bo zelo na mestu, kajti ravno te dni so se na meji sestali člani naše in rumunske razmejitvene komisije. Doslej smo bili opeharjeni na vseh koncih in krajih. Ako naš zunanji urad ne bo prav energično krenil iz tiste smeri, ki jo je g. Pašič v konstituenti z nekim čudnim zanosom povdarjal — smo lahko pripravljeni na nova razočaranja.

Za slučaj, da bi v odboru za zunanje zadeve odločevala vladna večina, je njena sveta dolžnost, da pod moralno obveznostjo „izčisti“ naše zunanje ministrstvo, v katerem ni vse tako, kakor bi moralo biti. Izginiti pa mora zli duh tega ministrstva, g. Tlača Popovič, ki je s svojo nezmožnostjo več škodoval nego koristil.

Velik ljudski shod v Mariboru.

Ustanovitev županske zveze za gornji del Slov. Štajerja.

V nedeljo, 28. avgusta bo v Mariboru večja slavnost Slovenske kmetijske zveze — Slov. ljudske stranke za mariborski in sosedne okraje.

Vspored:

Ob 8. uri v baziliki M. Milosti sv. maša za udeležence.

Ob 9. uri v veliki dvorani pivovarne Götz (blizu frančiškanske cerkve) veliko ljudsko zborovanje. Kot govorniki so povabljeni poslanci dr. Korošec, Stanonik, Pušenjak in dr.

Ob 11. uri istotam ustanovno zborovanje „Zveze županov, svetovalcev in odbornikov“ za vse okraje mariborskega okrožja.

Vabimo in prosimo naše somišljenike in somišljenice, da pridejo dne 28. avgusta v obilnem številu na to večjo prireditev naše stranke.

Politični pregled.

KRALJEVINA SHS.

Bajski trikot, v katerem leži sred premogovnikov mesto Pečuh,

(Fünfkirchen), ki naj bi ga po določilih trianonske pogodbe naša vlada izročila Madžarom, je stopil trenutno v ospredje zanimanja. Tamošnje prevladstvo je naklonjeno naši državi, ker se boji nasilja Horthyjevih pandurcev in madžarske soldateske. Poročila iz Beograda pravijo, da je v Pečuhu — proglašena republika. Izvršilemu odboru predseduje slikar Pero Dobrovič. Dne 14. t. m. se je v Pečuhu vršila veličanska manifestacija ljudstva proti evakuaciji Baranje. 25.000 udeležencev se je svedelo zakleto, da ne bo pod madžarski jarem.

Radikalci in demokrati nadaljujejo svoja dolgovozna pogajanja, ki pa ne vodijo — tako vsaj se človeku zdi — do nobenega cilja. V teh pogajanjih bodo demokrati baje zahtevali kot eno prvih točk ureditev delavskega (!) in kmetijskega (!) zakonodajstva.

ITALIJA.

Iz najnovejših poročil je razvidno, da Italija v svoji trdovratnosti glede baroške luke noče odnehati. Italija zahteva — kakor pred nekaj meseci — eksploatacijo luke za dobo 99 let. Ta predrzna zahteva je v Beogradu izzvala skrajno mučen vtis in ogorčenje. V političnih beograjskih krogih so mnenja, da se bodo nadaljna pogajanja med obema državama sploh razblila. Ker je italijanska vlada izdala našim v Rimu se nahajajočim ekspertom pete listine, je na ta način sama prekinila kulturna pogajanja. Kakor vse kaže, bodo sedaj definitivno ukinjena tudi italijansko-jugoslovanska trgovska pogajanja.

MADŽARSKA.

Madžarom je izročitev „Burgensland“ silno neljuba. Po določilih trianonske pogodbe poteče rok za izpraznitev že dne 27. t. m. in Madžari se upajo, da jim bodo Avstriji morda — vsaj nekaj pustili. Posebno se jim te emilil Sopronj: nadalje zahtevajo še Gross-Zinkendorf, Wieselburg, Eisenstadt in Merkersdorf. Avstriji so zahtefe Madžarov, ki zahtevajo s tem približno eno tretjino Zapadne Ogrske, kratkoma odbili. Tako nastaja med obema državama vnovič spor, ki ima svoje početke v 13. stoletju.

Politična poročila.

p Konferenca voditeljev opozicije. Dne 14. t. m. so se v Rogaški Slatini razgovarjali gg. Stojan Protič, dr. A. Trumbić in Stjepan Radić. V zaupnem, približno dve uri trajajočem razgovoru so izmenjali svoja mišljenja o važnih narodnih in državnih vprašanjih. Razgovor je dovršen s tem, da bodo hrvatski poslanci, brez razlike na strankarsko pripadnost, v najkrajšem času v skupni seji precizirali hrvatsko stališče za izhod iz sedanje politične situacije.

p Ameriški pogoji za pomoč Rusiji. Ker je sovjetska vlada pristala na osvoboditev v Rusiji se nahajajočih ameriških podanikov, bo ameriška delegacija nadaljevala pogajanja z boljševiško delegacijo. Pogoji, ki jih stavi Amerika, so: Clanom ameriškega odbora se dovoli popolna svoboda gibanja po vsej Rusiji. Hrana je lasti odbora tako dolgo, dokler ni razdeljena. Pravico do ameriške pomoči imajo edino otroci in bolniki. Zivila, namenjena prebivalstvu, plača sovjetska vlada. Kontrola razdelitve pripada temu odboru. S temi pogoji so Amerikanci jasno in odkrito obsodili popolno nezmožnost in gnilobo sovjetskega sistema v Rusiji.

p Samostojna zanje po naši Stajerski, kar je sejala. Njena demagogija ob volitvah v konstituento in določenih poslancev v Beogradu jo je med našim ljudstvom popolnoma osvražila. Zadnji nedeljo in ponedeljek je sklicala shode k Sv. Jakobu v Slov. gor. in pri Sv. Marjeti pri Moškanjcih. Ljudstvo je govornike kratkoma nagusilo s poslanci vred. Mermolja bo pomnil, kako je „zboroval“ med našimi kmeti na Dravskem polju in Znuderl bo pa spravljal svoje lavičke od Sv. Jakoba. Samostojna gre svoji smrti nasprotno dr. Zerjav že misli na to, kako bi z drugo firmo poagromeruril naše dobro ljudstvo.

p Namestnik Hribar v Prekmurju. Preteklo soboto, nedeljo in ponedel-

jek predpoldne je bil namestnik Hribar v Prekmurju. Ljudstvo je obhajalo „veleznico svojega narodnega osvobodjenja“ ter obenem sprejemalo v vsa njih krajih v ogromnem številu kraljevega namestnika. Po vaseh so bili novsod na potu iz Dolnje Lendave v Mursko Soboto in Turnišče ter Belčince slavoloki s primernimi napismi. Slavnostim je dala poseben sijaj s svojimi umetniškimi koncerti „Ljubljana“ pod vodstvom prof. Bajuka. Zela je tudi zasluženo pohvalo. Kraljevega namestnika je posebej pozdravil gospod poslanec Klekl in za sprejem in slavnosti se je največ trudil g. Sever. Vsi merodajni in vplivni domačini pa so namestnika informirali o gospodarskih potrebah Prekmurja.

p Kričava dvoreznost. Belgrajski „Balkan“ je spričo dejstva, da bodo naše oblasti prav kmalu morale izprazniti Pečuh in okolico, močno začutili. „Teraju nas iz Baranje!“ odmeva po njegovih predalih. Bilo bi bolje, da ne bi psoval angleškega poškovanika z „madžarofilom“, kajti izgube bajškega trikota ni zakrivil on, marveč naša nezrela diplomacija, ki ni znala varovati naših interesov. „Balkan“ je pač navaden listič z revolvarsko tendenco in mu ni pripisati prav nikake resnosti. Spominjamo se, da je ob priliki sprejema angleške eskadrile v Beogradu bil „Balkan“ edini list, ki je v najslajših frazah hvalisal „skupno politiko Velike Britanije in Velike Srbije.“ Doslednosti pa v Beogradu ne poznajo!

p „Bojne napovedi“, ki jo je izšel radikalni poslanec dr. Vojislav Janjić na šentvidskem taboru slabostojnih kmetov, se procvetajoča SLS prav nič ne boji. Propadanje Samostojne kmetstranke nam je najboljši porok, da ob priliki prihodnjih volilnih borb izidemo v taki premoči, da nas bodo takoj po volitvah proglasili kot „državotvorno stranko“, čeprav nas je dr. Janjić označil kot „protivnike jedinstvene države, s katerimi se radikalcji nikdar ne bi mogli zvezati. Nemec pravi: „Kommt Zeit, kommt Rat.“

p Samostojni poslanec Mermolja je nameraval prirediti dne 14. t. m. pri Sv. Marjeti niže Ptuja političen shod. Ljudstvo je bilo tako ogorčeno, da je ubogi Mermolja moral pobrati šila in kopita ter se izgubiti. Na deželi se svita.

p General — brez armade. Kakor smo izvedeli, se dr. Kukovec shodi na nekaterih mestih sploh niso vršili, ker je ostal g. minister brez poslušalcev. Po drugod, kjer životari še vsaj par demokratov, je imel toliko „občinstva“, da ga je prav lahko nagovoril: „Cenjeno omizje!“ Če bo šlo tako naprej, bo g. Kukovec kmalu imel manj pristašev nego akcij Narodne banke.

p Prometna pogajanja? „Prager Presse“ poroča, da se bodo med Jugoslavijo in Avstrijo v kratkem obnovila pogajanja v zadevi malega prometa med obema državama. List povdarja, da je čehoslovaški zunanji minister dr. Beneš ob priliki sestanka predsednika Masaryka z avstrijskim predsednikom Hainischem v Hallstattu ponudil svoje sotrudištvo v izglajevanju nasprotstev med Avstrijo in Jugoslavijo.

Dnevne vesti.

p Kralj Peter nevarno obolel. Dne 12. t. m. zvečer je postalo našemu kralju zelo slabo. Zdravniki so ugotovili, da je njegovo stanje zelo resno. O njegovi bolezni je obvestil ministrski predsednik Pašič ostale ministre, regenta Aleksandra pa je radiotelegrafično pozval, da se takoj vrne v Beograd. V sled opasne bolezni kralja Petra je min. predsednik Pašič odložil svoje poslovanje za nedoločen čas. Kralj Peter ima ponovno pljučnico zelo nevarnega značaja.

p Stanje kralja Petra je postalo brezupno. Pričakuje se, da bo naš sivolasi vladar vsak čas izdihnil svojo dušo.

p Potres v južni Srbiji. Dne 10. t. m. so v južni Srbiji, zlasti še v okolici Skoplja, čutili tri močne potresne sunka, ki so trajali več sekund. Zadnji sunek je tudi povzročil nekaj škode.

p Zupauska zveza za Slovenijo je imela 14. avgusta po osmih letih občni zbor v Ljubljani. Navzoči so bili tudi zastopniki iz Stajerske. V osred-

nji odbor je izvoljenih iz Stajerske 10 iz Prekmurja dva odbornika. Zupausko zvezo za Slovenijo so razdelili v okrožne Zupauske zveze: Ljubljana, Maribor, Celje, Prekmurje. Na zimo se priredijo tečaji za župane v Ljubljani, Mariboru, Celju in Prekmurju. Clanarina za Zupausko zvezo znaša dva dinarja.

p Laž naj pomaga v Posavju. G. Urek govori po Posavju, da je 1200 milijonov, ki so jih dobili mohamedanci, samo državno posojilo in da bodo morali to državi vrniti. Vajeni smo, da Urek nasproti ljudstvu ni posebno resnoljuben, da pa bo upal tako lagati in tako nečastno kriti politične kupčije, tega nismo pričakovali. Seveda je popolnoma izključeno, da bi kdorkoli vračal svote, ki jih je Pašič dal Turkom s privoljenjem in odobrenjem Samostojne ter njenih poslancev. To je iz ljudstva v davkih izprešan denar, ki se nikdar ne vrne ne v tej ne v oni obliki za korist države in ljudstva, prav posebno pa še za Slovenijo ne in v tem je strašna krivda naših centralistov.

p Pozor gospodarji in hišni posestniki! Predsedstvo poverjenišva za notranje zadeve v Ljubljani priporoča z razpisom 3400 pr z dne 24. III. 1921 vsem onim, ki posedujejo premičnine in nepremičnine, ki so podvržene nevarnosti požara in drugim elementarnim nevarnostim, da zviša svojo zavarovalnino proti požaru in drugim elementarnim nesrečam, ker so zavarovalnine, sklenjene pred vojsko, z oziranjem na sedanjo draginjo tako majhne, da pri popravkih sploh ne pridejo v poštev. Deželna vlada ima na razpolago zelo skromna sredstva za podporo v slučaju požarov in drugih elementarnih nevarnosti, tako, da ji pri najboljši volji ni mogoče podeljevati podporo v taki meri, kot bi bilo potrebno. To se objavlja v svrhu, da se ne bodo dogajali slučajji, da bo n. pr. zavarovalnina proti požaru iznašala 15 do 20.000 K, dočim se škoda ceni na več milijonov, kar se je opazilo pri večini požarov v zadnjih dveh letih.

p Ljudskošolske učiteljice, ki se zanimajo za kmetijsko-gospodinjstvo, stroko, se sprejmejo s 5. oktobrom t. l. v II. tečaj za vzgojo kmetijsko-gospodinskih učiteljic, ki bo trajal 11 mesecev. Sprejmejo se štiri prosilke z večletno prakso, ki so kmetijskih staršev in delujejo na deželi. Natančnejša pojasnila daje: Ravnateljstvo kmetijsko-gospodinske šole Kmetijske družbe za Slovenijo v Ljubljani.

p Se ena o resnoljubju taboristov. Dne 31. 7. se je vršil pri podružnici sv. Ignacija (župnija St. Lovreue na Pohorju) mladinski shod, ki je bil od lovrenške, kakor tudi od ribniške krščanske zavedne mladine v prav lepem številu obiskan. Cerkvena slavnost se je vršila v najlepšem redu, sijaju in nemoteno. Pri procesiji so korakale vrle Orlice v krogih. Po cerkvenem opravilu se je otvoril mladinski shod in za uvod k temu je zapel ribniški pevski zbor „Orlovsko himno.“ Nato je nastopila prva govornica, in ker je v svojem govoru svarila mladino pred pijančevanjem, se je zglašil eden od prizadehtih. Kmalu je imel dosti pristašev in tako so začeli kaliti javni red in mir, da se shod niti ni mogel več nadaljevati. Popoldan je imel domači župnik dokaj lep in podoben cerkveni govor za mladino. Po večernicah so nastopile šentlovrenške Orlice in izborna rešila 4 felovadne točke; pač pa je ploskanje zadovoljnega občinstva zopet privabilo podle razgrajaje, ki so potem ribniške Orlice motili pri njihovem nastopu. — To je resnica in hudobija je, kako znajo naši nasprotniki obrniti celo stvar na drugo plat. Po „Taborovem“ poročilu pa je bil to cirkus, kjer so upijanjani Orli in Orlice iz ljubosumnosti med seboj igrali vloge pretepačev. Sramota je, da se jim ne gabi tako podlo obrekovati, usmiljenja pa so vredni čitatelji „Tabora“, ki jih krmi s takim zavijanjem in neresnico. Taborovemu listniku iz Sv. Lovrenca pa svetajemo, da naj raje skrbijo za svoj možganski aparat, da bo v redu deloval, zlasti tedaj, ko je treba poslušati čut pravčnosti in ne samo zlobo strankarskega sovražstva!

p Iz krajev, ki jih sokolstvo hoče odvojiti od Cerkvi. Kaj neki mislijo pri škofijskem ordinariatu, da ne izdajo zadnjega pastirskega lista jugo-

slovanških škofov. Brez moči smo dušni pastirji proti tej strupeni nevarnosti za našo mladino, ker Sokoli pravi jo, da si mi duhovniki sami izmišljajo vse, kar govorimo proti Sokolom. V onem skupnem pastirskem listu pa bi imeli imenitno pomoč proti tej največji nevarnosti za našo katoliško Cerkev in vero — pa ga čakamo zastonj! Kdo bo potem kriv, če naše delo ne bo imelo takih uspehov, kakor so potrebni. Pastirski list je skupen za vso katoliško Jugoslavijo, zato prosimo, da se objavi!

d. Pozor, duhovniki! Pod to sifro smo čitali v zadnji "Straži" poročilo, da je vlada v Beogradu predložila načrt postave za izboljšanje slabega finančnega stanja duhovščine. Iz zanesljivega vira vemo, da sta ljubljanski in lavantinski ordinariat podvzela že lansko leto skupno akcijo v tem oziru in da ta korak ni ostal brez uspeha; vlada je dovolila enkratno podporo katoliški duhovščini, ki se pa ni izplačala in je bila pozneje preklicana. Lavantinski ordinariat je nato podvzel za sebe novo akcijo pri vladi v Beogradu v tem smislu, da se naj tudi kat. duhovščina uvrsti v činovne razrede enako uradništvu. In če je resnično poročilo "Jutra", se bavi vlada ravno zdaj s sličnim načrtom. Seveda cerkev in duhovščina bi nikdar ne mogli privoliti v to, da bi duhovnik postal navaden od ministra odvisen uradnik, ki bi ne mogel slobodno izvršiti svojih dolžnosti. "Stremerjevi grošovi" duhovščina ne mara! Ne bo odveč, če pri tej priliki opozarjamo merodajne kroge, da je res že zadnji čas, da se v tem oziru nekaj ukrene. Kako boče n. pr. dandanes izhajati duhovnik na župniji s takozvano rentno plačo? Rente mu država ne izplačuje, druge plače nima; ne preostaja mu nič drugega, kakor da vzame kramp na rame in postane kmet. In če ima tudi draginjsko doklado, ta gotovo ni višja kot 500 K na mesec; kako more s tako malenkostjo preživljati sebe in svoje kaplane, posle in še delavce?? Ako proda gospodarske prideleke, da poplača visoke davke, sam nima kruha za svojo hišo; ako pa jih ne proda, nima pokritja za davke. Ako je Jugoslavija prevzela imetje bivše Avstrije, naj prevzame tudi njene dolge. Tako rožnat in briljanten je dandanes na zunaj naziv: prost, nadžupnik, opat, kanonik, dekan itd., v resnici je ves položaj pobeljen grob poln skrbi in pomanjkanja za vsakdanje potrebe. Treba pa bo tudi misliti na izboljšanje položaja na podlagi postavnega stanovskega združenja po vzoru "Vzajemnosti" v Ljubljani. Zganite se, poklicani krogi, da nas ugodni čas na prehit.

d. Griža na Kranjskem in Stajerskem. V zadnjem času je začela griža na Kranjskem hudo razsajati, zlasti zelo občutno se je pojavila v okraju Kranj. Bolezen je že zahtevala več človeških žrtv. Nezebro, črveno in neosnaženo sadje ter nezdrava pitna voda se navaja kot glavni povzročitelji te bolezni. — Tudi v ptujskem okraju v

nekaterih obdravskih občinah je veliko slučajev griže.

d. Surovost italijanskega kapitalizma. Karabinjeri so v tržaški okolici za plenili večjo množino vreč, ki so vsebovale kosti na Krasu padlih vojakov. Kostmi so mislili uporabiti v industrijske svrhe.

d. Požar v petrolejskih vrelih. Iz Revala poročajo, da je v petrolejskih vrelih v bližini mesta Baku izbruhnil ogromen požar.

d. Mermolja polomija pri Sent Petru niže Maribora. Slabostjini poslanec Mermolja je preteklo nedeljo do živel pri Sv. Petru naravnost uničujočo polomijo. Zborovanja, ki je bilo v "Kmetijskem listu" zelo kričavo razglašeno, se je udeležilo zavsem 30 — recni in piši: trideset zborovalec in še to število se je proti koncu skrčilo na ubornih 20 radovednežev. Gospod Mermolja se je pred cerkvijo (na obč. cesti), kjer si je dal postaviti miziko s kozarcem sveže vode, tako penil ter navduševal za slabostjini "vangelij", da je moral vsakih pet minut izpiti par požirkov vode, kar je med "občinstvom" zbudilo veliko veselost. "Glej ga debeluharja, kako mu tekne voda!" so se dregali hudomušneži. Shod se je končal brez vsake nevarnosti za gospoda Mermolja. Tudi orožništva ni bilo videti. Gospod Mermolja, upajmo, da ne prišete nikoli več k Sv. Petru! Od klenkalo je Vam in Vaši slabostjini stranki!

Iz Maribora.

d. Razglas. 16. avgusta ob 17. uri je preminulo Nj. Velikanstvo kralj Peter I. Prosim p. n. občinstvo, predvsem hišne posestnike, da dajo tem povodom izraza svojemu čustvovanju s tem, da razobesijo žalne zastave. — Zupan: Viktor Grčar, s. r.

d. 700letni jubilej ustanovitve III. reda sv. Frančiška se je izvršil v Mariboru zelo silajno. Na tisoče in tisoče častilcev je dospelo od vseh strani. Vse tri dni, 13., 14. in 15. avgusta je bila bazilika Matere Milosti do zadnjega kotička napolnjena. Pridigovali so č. gg. franč. provincial o. Avgust Campa, o. Salvator Zobec in o. Lad. Hazemali Krona celi slavnosti je bila na Marijin praznik dne 15. avgusta. Slavnost je počastil s svojim obiskom sam g. knezoškof dr. Napotnik. Slavnost je slovesno sv. mašo in po maši imel navdušujočo pridigo. Ob 11. uri se je začela v veliki Götzovi dvorani izven-cerkvena manifestacija. Dvorana je bila čedno ozaljšana, na odru kip sv. Frančiška med zelenjem. Slavnosti so se udeležili: g. knezoškof, gg. kanoniki ter mnogo odličnih Mariborčanov. Ogromna dvorana je bila nabito polna. Ravnotako tudi galerija. Bilo je nad 3000 ljudi. Posebno mnogo je bilo moških. Shod je otvoril o. Salvator. Knezoškof g. dr. Napotnik je manifestantom podelil nadpastirski blagoslov. Za predsednika je bil izbran provin. o. Avgust. Prvi je nastopil mladi Orel Mlakar z deklamacijo o sv. Frančišku. Za njim je govoril g. Fr. Zebot o točki "III. red in socialno vprašanje",

nato učiteljica g. Stupca o "III. red in žensko vprašanje" in nazadnje g. prof. Bogovič o "sv. Frančišek in prenovitev človeške družbe." Končno se je sprejel predlog, da se taka prireditve ponovi vsako leto.

d. Dr. Vilko Marin ne ordinira od 15. avgusta do 5. septembra.

d. Strokovna zveza služkinj prirediti v nedeljo, 21. t. m. v Mariboru v Splavarski ulici (dvorana JSZ) ob 5. uri popoldne shod z dnevnim redom: Novi poselski red, ki je bil 15. t. m. uveljavljen. Gre za življensko vprašanje poslov. Udeležite se zato shoda sami, povabite in pripeljite pa tudi druge, da bodo poučeni v lastnih zadevah.

d. Sl. nar. gledališče v Mariboru Vpisovanje v dramatično šolo se vrši od 17. avgusta do 23. avgusta v pisarni Slovenskega narodnega gledališča. Dne 24. avgusta se prične redni pouk. Vpisnina znaša 10 K, šolnina pa mesečno 40 K.

Poslano.

Resnica k "Taborovi" orlovski kulturi. V "Taboru" od 14. avgusta 1921 je pisana notica polna zavijani in laži, katerih že ne bi mogel, kakor pravimo, z roko prijeti, ampak bi jih komaj še lahko z lopato grabil. Porokam tu o onem dogodku, suha, toda resnična dejstva. V sredo zvečer sem šel po Ruški cesti s tremi tovariši. Pogovor je nanesel na novico o zmagi naših Orlov v Strassburgu. Izrekel sem pri tem približno te-le besede: "To je pač krepka zaušnica za naše Sokole, da zmagamo mi pri mednarodni tekmi, medtem ko Sokoli trdijo, da nimamo niti enega izvežbanega vadi-telja; pa naj Sokoli kaj takega pokažejo, če morejo." Eden izmed tovarišev, ki so mi pritrdjevali: "Naši delajo tiho, toda toliko trdneje." Jaz nato: "Hvalilo se s svojim Vidmarjem, ki jim je vse. Samo kričanje jih je in ve-liki gobci in dokler bodo tako delali, smo lahko brez skrbi." Pri tem pogovoru nas prehitel ob strani ceste neki človek — kakor sem pozneje spoznal, bil je to Mencinger — in se ob koncu mojega zadnjega stavka, kakih 8—10 korakov pred nami ustavil se obrne proti meni in zakriči: Sramota in škandal za inteligenta, za uradnika, da se tako izraža, Mi imamo usta in ne gobcev". Na te besede pristopim Mencingerju in ga vprašam: "Vi, kdo pa kaj pravi vam, kdo je imenoval vas in kdo vam kaj hoče ali se zmeni za vas?" Tedaj začne M. klicati stražo in kričati, da se bova zmenila jutri pri svojem načelniku (kaj naj bi imel pri tem opraviti načelnik, mi je seveda nejasno). Prekinem ga z besedami: "Jaz vas samo to vprašam, kako si vi drznete mene nadržati s takimi besedami, ko jaz nimam z vami ničesar opraviti. M. kliče zopet stražo in odgovori: "Boste že videli; naznanil vas bom sodišču, sicer pa imam tu nekaj takega, da vam lahko sam pomagam". Pri teh besedah seže M. v svoj zadnji hlačni žep. Spoznal sem pri tem svojo nevarnost in preprečil udejstvitev gro

žnje s krepko zaušnico in s tem, da sem ga zgrabil za roko, ki je hotela prinesiti iz žepa "nekaj takega". M. se mi je nato iztrgal in začel mahati s svojo palico proti meni, pri čemer je zlomil tudi ročaj iste. Ker sem bil praznih rok in nisem hotel biti tepen, sem z roko odbil njegov udarec, ga zgrabil in položil na tla in mu dal še par zaušnic. Pobral sem njegovo palico — med tem, ko je on vstal — ga dvakrat udaril čez bedra in sedalo, ter odšel s svojimi tovariši, ki so v razdalji najmanj šest korakov čakali in gledali, kako se bo stvar rešila. Laž je, da je kdo M. izzival ali imenoval, pač pa je on nadržal mene. Opomni moram tudi, da se je to zgodilo že v drugi, da me je pred drugimi nadržal, in da me je opetovano sramotil za mojim hrbtom, za kar imam na razpolago priče. Laž je nadalje, da sem ga s pestjo udaril, da se je zgrudil (tukaj bi se še lahko M. zlagal, da sem imel kako trdo stvar v roki — pa je menda pozabil) ampak dal sem mu zaušnico še-le na gori po vedano grožnjo — v položaju silobrana, Ravno tako gorostastna je laž, da se ga je sploh kdo drugi še dotaknil. Sicer pa, čemu se razpravljati, saj bomo vendar govorili pred sodiščem, kaj ne g. Mencinger, pa boste tam dokazali vaše trditve. Sploh pa, ko bi bil tedaj vedel, kakšen junak ste, bi me bili kljub vaši grožnji in kljub temu, da ste segli v žep, ne bili pristili postopati z vami tako, kakor se po stopa s paglavcem. Na tem mestu se zahvaljujem tudi tistim svojim stanovskim tovarišem, ki so in me še obsojajo samo na podlagi Mencingerjevih laži, ne da bi se poprej prepirali o verodostojnosti zadeve. Znano je meni in drugim, kako mnenje imate vi o Mencingerju. Vendar, ker jaz slučajno ne zahajam v sokolsko telovadnico in ne udriham po SLS, so po vašem mnenju trditve Mencingerjeve popolnoma resnične. Najbolj pa se zahvalim onemu gospodu stanovskemu tovarišu, ki "bo poslal 'Tabor' z notico o tej zadevi na Obratno ravnanje". Jako čedno! Izborni! — Ko bi ne bilo smešno. Denuncirati, kaj!?? Pa še v stanovski organizaciji na narodni podlagi smo! Najprej bo treba imeti vzrok, potem še-le bo denunciacija mogoča. Narodnjaki, zgrabite za delo, ki ga imate dovolj v delavnici in kurilnici med ljudmi, ki niso naše narodnosti. Zato vam bo še kaka slovenska para, ki zamažaj išče službe, hvaležna. Ne iščite bruna tam, kjer še pezdirlja ni. Vse to velja samo za tiste, ki so prizadeli. Ko bi bilo malo več poštenja, pravice in resnice — ne bi na Karavankah postavljali mejnikov. — Slavko Volk, uradn. pripr. juž. žel.

Novejše.

Radi smrti kralja Petra odpadejo po vladni naredbi na nedoločen čas prireditve z godbo, petjem in zabavami. Preloži se torej tudi orlovska slavnost v Slov. Bistrici na nedoločen čas. — Shodi niso prepovedani.

Gladiatorji.

Prva knjiga. — Eros.

(6. nadaljevanje.)

To je bilo takole:

Manipel Placidove kohorte se je pripravljala na odločilen napad in prvi centurion s svojo stotnijo je bil že trdo pod mestnim obzidjem, nasršenim z ljutimi branilci, ki so obisipavali napadalec s puščicami, kopjem, sulicami, kamenjem, raztopljenim svincem in vrelim oljem. Pod varno premakljivo streho je stopala prva četa napadalcev proti zidu ter vlekla seboj orjaškega "bojnega kozla", da z njim narušijo v zidu odprtino za vpad. Na to griliko so čakali Judje in spravili na zid ogromno granitno skalo, natančno nad premakljivo streho. Judovski bojevniki v blestečem oklepu je stal daleč viden na zidu in držal v rokah dolg drog, da z njim dvigne skalo, ki je ležala v lahko premakljivem ravnotežju na robu obzidja, in jo zavali na napadalec. Se trenutek, in pečina bi se bila zvalila čez zid in bi bila pomandrala in pomečkala bojno orodje in celo stotnijo legionarjev pod svojo silno težo.

Stoječ na svojem določenem mestu pri orlu je opazoval tribun delo svoje čete z običajno breizrazno malomarnostjo na licu. Niti v tistem odločilnem trenutku mu ni močnejše zazarelo njegovo hladno oko in mu ni šinila temnejša barva v lica. Njegov glas je bil miren, rahel, neizpremenjen, ko je zapovedal trobentaču ob svoji desnici, naj da znamenje za umik, in četudi bi ga bil za njegovo izvežbano izurjenost zavidal najboljši strelec, vendar njegova roka ni bila niti za malenkost prenačljena, ko je vzel poleg sebe ležečemu mrtvemu Partu lok iz roke in naslonil puščico na tetivo. In v trenutku, ko se je zmajala granitna skala na obzidju, je zatrepetala puščica v grlu judovskemu bojevniku in smrtno ranjen se je zvrnil čez zid. Se preden je megal drug stopiti na njegovo mesto, so se umaknili napadalec ter potegnili za seboj premakljivo streho in "bojnega kozla", tribun pa je rekel: "polagajoč lok mirno nazaj v roke padlemu Partu".

"Stotnija rešena — sto mož pridobljenih! Mrtvi barbar je natančno toliko vreden kot moj najboljši centurion in najpogumnejša stotnija, kar jih imam."

Vespazian ni bil mož, ki bi bil pozabil tako dragoceno hladnokrvnost. Julij Placid je bil zaznamovan v povijanje še tisti dan.

Poleg svojega hladnokrvnega poguma pa je imel tribun Placid drzno prekanjenost tigra, njegovo čuječnost in krvočnost in neutrudljivo naravo. Značajan vojak bi pod vsakim pogojem zavrzel dvoličnost kot podlo brez-značajnost. Placidu je bil vsak korak lošten, ki ga je dvignil višje.

Pretekani politični igralec si prav nič ni delal očičkov, da si je na dvoru nadeval krinko uživajočega in pivajočega veseljaka, pri tem pa se ob vsaki priliki družil z drznimi sredolovci, ki so bili voljni in pripravljeni, da ga podprajo v njegovih anarhističnih in prevratnih načrtih. Udeležil se je vsake potratne zabave na razkošnem dvoru, tekmoval s cezarjem samim v razsipnosti in ga nadkriljeval v njegovih orgijah, toda pri vsem tem je zasledoval višje cilje kot samo prazno zabavo, koval globlje načrte, kot polniti kozarce in se zabavati s salskami.

Morebiti je grška Kri, ki se je pretakala v njegovih žilah, dajala njegovemu vojaškemu pogumu tisto gibčnost

in odjenljivost, ki je potrebna za zrote in spletke. O grškem pokolenju je govoril tudi njegov izredno pravilen obraz in umerjena lepota cele njegove zunanosti. Značaj njegov je bil značaj tigra, pa tudi vse njegove kretnje so kazale gibčno prožnost in pritaženo svobodnost tigra. Njegova postava ni segala nad povprečno višino njegovih sorojakov, toda njegovo telo je razodevalo tisto popolno sorazmerje, ki prica o moči, gibčnosti in vztrajnosti. Če bi se bil ujel v zanjki, kakor kača bi se bil izvil iz njih s svojo prožno in vztrajno gibljivostjo. In zares je bila nekaj kajčega v njegovem malem, lesketajočem se očesu in njegovi gladki, svetli koži. Nobena ženska, ki je bila še vredna tega imena, ga ni pogledala, pa da ne bi bila povesila in obrnna v stran svojih oči pred njegovim pogledom. Vkljub vsej njegovi pravilni lepoti bi noben otrok ne mogel zreti v ta obraz prostodušno in zaupno.

Dalje prihodnje.

Širite katoliške liste!

Tisk Cyrilove tiskarne v Mariboru.